

WYPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

KOD

PESEL

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to
E-Q00.

EGZAMIN MATURALNY
JĘZYK POLSKI – POZIOM PODSTAWOWY

1

TEST DIAGNOSTYCZNY

DATA: **marzec 2021 r.**

CZAS PRACY: **do 200 minut**

(łącznie na napisanie testu i wypracowania)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA TEST: **20**

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

dostosowania
zasad oceniania.

Instrukcja dla zdającego

1. Upewnij się, że otrzymałaś/otrzymałeś dwa arkusze egzaminacyjne, oznaczone **1** i **2** – jeden z testem, drugi z wypracowaniem.
2. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny z testem zawiera 21 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Możesz korzystać ze słownika ortograficznego i słownika poprawnej polszczyzny.
8. Nie wypełniaj karty odpowiedzi dołączonej do arkusza.
9. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

EPOP-P1-**Q00**-2103

Przeczytaj uważnie teksty, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj **tylko na podstawie tekstów** i tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tyłu odpowiedzi, o ile Cię poproszono.

Tekst do zadań 1.–7.

Walery Pisarek

Sztuka słuchania

Tajemnica skutecznego słuchania polega na tym, by odebrać jak najwięcej tekstów, zachowując krytyczną postawę wobec każdego z nich. Krytyczna postawa wobec cudzego tekstu narzuca przede wszystkim pytanie o jego pochodzenie. Od odpowiedzi na pytanie o źródło informacji – jak wiemy z własnego doświadczenia – zależy w znacznym stopniu nasza późniejsza postawa wobec tekstu, stopień aprobaty wyrażanych w nim opinii i ocena jego wiarygodności.

Selekcja informacji według ich źródła wraz z selekcją opinii według ich zgodności z własną opinią jest najważniejszą i najczęstszą przyczyną samooszukiwania się ludzi. Człowiek ma bowiem skłonność do korzystania z takich źródeł, które dostarczają mu najwięcej wiadomości odpowiadających jego oczekiwaniom i życzeniom, oraz do wysłuchiwania przede wszystkim takich opinii, które odpowiadają jego opiniom. Dla dobrego samopoczucia odrzuca się źródło przynoszące informacje niepomysłne i opinie kłójące się z przyjętym obrazem świata i systemem wartości. Taki jest mechanizm „autoindoktrynacji”.

Idealny słuchacz krytyczny nie ma złudzeń co do absolutnej i wszechstronnej wiarygodności jakiegokolwiek źródła informacji¹. Wprawdzie z własnego doświadczenia wie, że w pewnej dziedzinie źródło

A jest bardziej wiarygodne niż źródło B, ale nie wyciąga stąd wniosku, że każda informacja z tej dziedziny pochodząca ze źródła B jest fałszywa, a ze źródła A – zawsze prawdziwa. Odnosi się tylko z większym sceptycyzmem do wiadomości pochodzących ze źródła B (a i to nie wszystkich, ale tylko dotyczących niektórych dziedzin).

Słuchacz krytyczny odróżnia też wiarygodność źródła od jego kompetencji. Co innego bowiem uznać kogoś za specjalistę w jakiejś dziedzinie, co innego zaś ufać mu, że nie chce nas wywieść w pole. Słuchacz krytyczny zdaje sobie też sprawę z tego, że pewne źródła informacji lubi, inne zaś go drażnią. Stara się jednak nie stawiać znaku równości między „ufać” a „lubić”.

Co najważniejsze zaś, słuchacz krytyczny widząc, że większość tekstów w publicznym komunikowaniu bezpośrednio lub pośrednio służy celom perswazyjnym, potrafi ich perswazyjność rozpoznać i z retorycznej łupiny wyłuskać ziarno rzeczowej informacji, a także rozpoznać ich niejawne intencje. Przygotowany więc jest słuchacz krytyczny na to, że fakty przedstawione w większości tekstów zostały przynajmniej w pewnym stopniu stronniczo wyselekcjonowane i najprawdopodobniej jednostronnie zinterpretowane. Uświadamia sobie również to, że ta jednostronność nie zawsze wynika z chęci wprowadzenia odbiorcy w błąd, ale często jest po prostu następstwem jednostronności doświadczeń i wiedzy autora lub roli narzuconej mu przez sytuację.

Jednostronnością doboru faktów i ich interpretacji grzeszy większość tekstów perswazyjnych tak w życiu publicznym, jak i w prywatnym. Można ją dostrzec w sprzecznych relacjach męża i żony z rodzinnej kłótni, w opowieściach kibiców różnych drużyn z tego samego meczu, a także w polemikach i komentarzach publicystycznych. Stosunkowo łatwo ją ujawnić wtedy, kiedy mamy okazję wysłuchać obu stron. Znacznie trudniej – jeśli się ograniczymy do wysłuchania jednej strony. Najtrudniej – jeśli

wysłuchamy tylko jednej strony, i to właśnie tej, z którą się solidaryzujemy. Nie sztuka bowiem dostrzec „tendencyjność” wypowiedzi, która atakuje nasz punkt widzenia.

¹ Przez źródło informacji rozumiem tu zarówno agencję, gazetę, program radiowo-telewizyjny, dziennikarza, prelegenta, dyskutanta, jak i każdego człowieka, który nas o czymś informuje.

Na podstawie: Walery Pisarek, *Sztuka słuchania*, [w:] tegoż, *Słowa między ludźmi*, Warszawa 2004.

Zadanie 1. (1 pkt)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń odnoszących się do tekstu Walerego Pisarka. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Skuteczne słuchanie polega na korzystaniu tylko z wiarygodnych źródeł informacji.	P	F
2.	Osoba ciesząca się autorytetem w jakiejś dziedzinie jest obiektywna.	P	F
3.	Konfrontacja wypowiedzi stron pozostających w sporze pozwala rozpoznać jednostronność wypowiedzi.	P	F

Zadanie 2. (1 pkt)

Na podstawie tekstu Walerego Pisarka podaj dwie umiejętności właściwe dla krytycznego słuchacza.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3. (2 pkt)

Z akapitu 2. wypisz użyty przez Walerego Pisarka synonim wyrazu: „autoindoktrynacja” oraz wyjaśnij, na czym polega mechanizm „autoindoktrynacji”.

Synonim:

.....

Wyjaśnienie:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 4. (1 pkt)

**Na podstawie tekstu Walerego Pisarka wyjaśnij sens sformułowania:
*z retorycznej łupiny wyłuskać ziarno rzeczowej informacji.***

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 5. (2 pkt)

5.1. Wypisz z tekstu przykład czasownika w 1. osobie liczby mnogiej i określ funkcję, jaką w tekście Walerego Pisarka pełnią czasowniki w tej formie gramatycznej.

Przykład czasownika:

Funkcja w tekście:

.....

.....

5.2. Jaka inna część mowy pełni w tekście Walerego Pisarka tę samą funkcję, co czasowniki w 1. osobie liczby mnogiej? Nazwij ją i wypisz przykład z tekstu.

Nazwa części mowy:

Przykład z tekstu:

Zadanie 6. (3 pkt)

Przeczytaj poniższy fragment utworu literackiego.

„Tak zginął pan potężny, pobożny i prawy, [...]
ja w krew jego rany
Obmoczyłem mój rapier, Scyzorykiem zwany [...].
Przysięgłem wyszczerbić go na Sopliców karkach [...].
Jeden tylko został,
Który dotąd ode mnie pamiątki nie dostał!
Rodzoniutki braciszek owego wąsala
Żyje dotąd i z swoich bogactw się przechwala,
Zamku Horeszków tyka swych kopców krawędzią,
Szanowany w powiecie, ma urząd, jest sędzią!
I pan mu zamek oddasz? [...]”

„O! – krzyknął Hrabia, ręce podnosząc do góry –
Dobre miałem przeczucie, żem lubił te mury!
Choć nie wiedziałem, że w nich taki skarb się mieści,
Tyle scen dramatycznych i tyle powieści! [...]
Czuję, że we mnie mężnych krew Horeszków płynie!
Wiem, co winienem sławie i mojej rodzinie.
Tak! Muszę zerwać wszelkie z Soplicą układy,
Choćby do pistoletów przyszło lub do szpady!
Honor każe”.

6.1. Podaj autora i tytuł utworu, z którego pochodzi zacytowany fragment.

Autor:

Tytuł:

6.2. Rozstrzygnij, czy fakty przedstawione Hrabemu zostały – zgodnie z założeniami tekstu Walerego Pisarka – *stronniczo wyselekcjonowane* i *jednostronnie zinterpretowane*. W uzasadnieniu odwołaj się do podanego fragmentu oraz do całego utworu literackiego, z którego pochodzi ten fragment.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 7. (3 pkt)

Napisz streszczenie tekstu *Sztuka słuchania* Walerego Pisarka, liczące 40–60 wyrazów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tekst do zadań 8.–12.

Sylwia Karpowicz-Słowikowska

Mickiewiczem inspirowanie

Janina Kulczycka-Saloni stwierdziła, że Mickiewicz jest w *Lalce* Prusa „jedynym poetą, który kształtuje życie, oddziałując na nie”. Wpływa na wybory bohaterów, towarzyszy im jako inspiracja, a nawet źródło wiedzy o życiu i miłości. Działo się tak szczególnie w przypadku Wokulskiego, o czym drwiąco wspominał Szuman: „[...] czy to w piwnicy Hopfera, czy to na stepie tak się karmił Aldonami, Grażynami, Maryłami¹ i tym podobnymi chimerami², że w pannie Łęckiej widzi bóstwo”. Twórczość poety stanowi duchową Arkadię, do której postaci utworu udają się na emigrację wewnętrzną³. Z dala od kraju Wokulski wzdycha, cytując zniekształcony fragment z wiersza Mickiewicza z 1829 r. pt. *Do H****: „Czasami w tej ucieczce przed samym sobą doganiała mnie noc. [...] A wszystkie szelesty liści, daleki turkot wozów, szmery wód, zlewały się w jeden głos żalony, który mnie pytał: «Przechodniu nasz, oh! Co się z tobą stało?»⁴”. Słowa Mickiewicza bohaterowie *Lalki* określają własne stany emocjonalne – w momencie chwilowego uczuciowego uspokojenia Wokulski cytuje lekko zniekształcone dwie końcowe strofy wiersza miłosnego *Sen*

¹ Aldony, Grażyny, Maryle – postacie kobiece z utworów Adama Mickiewicza: Aldona jest bohaterką *Konrada Wallenroda* (1828); Grażyna jest tytułową bohaterką wcześniejszego poematu (1823); imię Maryla pojawia się w kilku utworach poetyckich poety.

² Chimera – tu: dziwactwo, urojenie, wymysł.

³ Emigracja wewnętrzna – świadome izolowanie się od życia publicznego.

⁴ Jest to zniekształcony fragment z wiersza Adama Mickiewicza pt. *Do H***. Wezwanie do Neapolu (Naśladowanie z Goethego)*.

Mickiewicza: „A po dniach wielu czy po latach wielu, kiedy mi każą mogiłę porzucić, wspomnisz o twoim sennym przyjacielu i spłyniesz z nieba, aby go ocucić... Znowu mnie złożysz na twem łonie białem... Znowu mnie ramię kochane otoczy... Zbudzę się – myśląc, że chwilkę zdrzemałem, całując lica, patrząc w twoje oczy”.

Lalka to także utwór o afirmacji pracy. I w tej kwestii doszukiwać się można Mickiewiczowskich wpływów. Mickiewiczowskie i Prusowskie rozumienie pracy łączy w *Lalce* idea solidaryzmu. U jej podłoża leży ewangeliczne umiłowanie ludzkości, z którego wyrastają XIX-wieczne hasła altruizmu społecznego, utylitaryzmu⁵, pragmatyzmu życiowego⁶. „W szczęściu wszystkiego są wszystkich cele” – głosił Mickiewicz. Podobne hasło powtarza Wokulski, kiedy wędruje po zaułkach Powiśla, kiedy wyciąga rękę do dziewczyny z marginesu – Marii, gdy wspomaga rzemieślnika Węgiełka, daje szansę na lepszy byt braciom Wysockim, kiedy przygląda się Paryżowi, o którym powie: „Praca nad szczęściem we wszystkich kierunkach – ot treść życia paryskiego”.

Na pierwsze miejsce w etyce Mickiewicza i Prusa wysuwa się idea podporządkowania jednostki nakazowi pracy dla ogółu. Tę zasadę potwierdza swoim mrówczym życiem subiekt Rzecki. Ale etos pracy nie jest przypisany tylko reprezentantowi polskiego społeczeństwa. Najlepiej koncepcję pracy organicznej ilustruje w powieści niemiecka rodzina Minclów, której losy doskonale symbolizują Prusowską koncepcję czynu. Pisarz odróżnił pracę od czynu. Ten pierwszy termin oznaczał dla niego pokonywanie oporów oraz zużywanie sił fizycznych i umysłowych w celach utylitarnych. Ale praca samodzielna, wykonywana wyłącznie

⁵ Utylitaryzm – zapoczątkowana w XVIII w. doktryna filozoficzno-moralna, w myśl której o moralnej wartości działania przesądza jego użyteczność.

⁶ Pragmatyzm życiowy – postawa polegająca na realistycznej ocenie rzeczywistości i podejmowaniu jedynie takich działań, które gwarantują skuteczność.

przez człowieka, będąca źródłem potęgi i dobrobytu narodów, jest właśnie czynem.

W swojej koncepcji czynu nie był Prus pionierem. Miał wielkiego poprzednika w osobie Mickiewicza. Dla pozytywisty stał się Mickiewicz prekursorem pracy organicznej, bo już w swych pismach filomackich⁷ głosił ideały organicznikowskie, nie poprzestał na byciu odrealnionym marzycielem, ale stał się obywatelem-patriotą, który zmierzając do odrodzenia narodu „narażonego na podłość” (określenie Prusa), obmyślił plan i cały system działania.

Na podstawie: Sylwia Karpowicz-Słowikowska, *„To oni są winni twoim, moim i naszym nieszczęściom”. Mickiewicz w „Lalce” Prusa*, [w:] *Adam Mickiewicz w kontekstach kulturowych dawnych i współczesnych*, red. Irena Jokiel, Małgorzata Burzka-Janik, Opole 2012.

⁷ Pisma filomackie – pisma Adama Mickiewicza dotyczące Towarzystwa Filomatów, czyli tajnego stowarzyszenia młodzieży wileńskiej, działającego w latach 1817–1823.

Zadanie 8. (2 pkt)

Na podstawie tekstu Sylwii Karpowicz-Słowikowskiej sformułuj dwa argumenty potwierdzające tezę o wpływie dorobku artystycznego Adama Mickiewicza na twórczość autora *Lalki*.

Argument 1.:

.....

.....

Argument 2.:

.....

.....

Zadanie 9. (1 pkt)

Z podanych pytań A–E wybierz te, na które odpowiedzi zawarto we wskazanych akapitach tekstu Sylwii Karpowicz-Słowikowskiej, i wpisz do tabeli oznaczenia literowe tych pytań. Każdemu akapitowi przyporządkuj jedno pytanie.

- A. Jak przejawia się w *Lałce* Prusowska koncepcja czynu?
- B. Jakimi metodami Wokulski pomagał ubogim ludziom?
- C. Jak poezja Mickiewicza wpłynęła na miłość Wokulskiego?
- D. Dlaczego Wokulski pomagał ludziom będącym w potrzebie?
- E. Dlaczego Mickiewicza można uznać za prekursora pracy organicznej?

Akapit	Pytanie
1.	
2.	
3.	

Zadanie 10. (1 pkt)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń odnoszących się do tekstu Sylwii Karpowicz-Słowikowskiej. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Prusowskie przekonanie o wartości pracy potwierdza w <i>Lalce</i> postawa Ignacego Rzeckiego wobec obowiązków służbowych.	P	F
2.	Koncepcja czynu według Bolesława Prusa oznacza wykonywanie pracy ukierunkowanej na rozwój i bogacenie się jednostki.	P	F
3.	Bolesław Prus w odróżnieniu od Adama Mickiewicza pochwałiał działanie na korzyść innych ludzi.	P	F

Zadanie 11. (1 pkt)

Poniżej podano cytaty z tekstu Sylwii Karpowicz-Słowikowskiej. Które z nich – zgodnie z całym tym tekstem – stanowią potwierdzenie, że idea solidaryzmu ma znaczenie w Mickiewiczowskim i Prusowskim rozumieniu pracy? Zaznacz właściwe odpowiedzi.

- A. *Pisarz odróżnił pracę od czynu.*
- B. *„Lalka” to także utwór o afirmacji pracy.*
- C. *W szczęściu wszystkiego są wszystkich cele.*
- D. *W swojej koncepcji czynu nie był Prus pionierem.*
- E. *Praca nad szczęściem we wszystkich kierunkach.*

Zadanie 12. (2 pkt)

Wyjaśnij, na czym polega *emigracja wewnętrzna* Stanisława Wokulskiego, a na czym – Ignacego Rzeckiego. Odpowiedź zilustruj przykładami z *Lalki* Bolesława Prusa.

Emigracja wewnętrzna Stanisława Wokulskiego:

.....

.....

.....

.....

Emigracja wewnętrzna Ignacego Rzeckiego:

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)